

ዳኞች፡- ሓጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሞያሌ ቅርንጫፍ ተወካይ አቶ ዳሱ አብይ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ኤፍታታ እና ቢ ኤም ኤም ኃ/የተወሰነ የግል ማህበር - አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ረ ድ

በሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት የአሁኑ ተጠሪ ከሣሽ የነበረ ሲሆን አመልካች ደግሞ ተከሣሽ ነበር፡፡ ክስም ከሣሽ ባለኝ የውጪ ንግድ ፈቃድ መሠረት 400 ኩንታል ቦሎቄ ግምቱ ብር 300,000 የሚሆነውን ወደ ኬኒያ ለማሻገር እንዲያስችለኝ ተከሣሽ መ/ቤት ተገቢውን የጉምሩክ ሥርዓት እንዲፈጽምልኝ በ13/04/2002 ዓ/ም ከቀኑ በግምት ከ7:00 - 8:00 ባለው ጊዜ ውስጥ መኪናው እንደጫነ ወደ ተከሣሽ መ/ቤት ሳቀርብ ተከሣሽም በ15/4/2002 ዓ.ም በተጻፈ ደብዳቤ ያልተሟሉ ነገሮች ማለትም የባንክ ፈቃድ ፣ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር /TIN/ የመሳሰሉትን አሟልቼ እንድቀርብ በማስታወቁ ከሣሽም ከተጠየቁት ነገሮች ውስጥ የባንክ ፈቃድ ብቻ አለመያዘን በመግለፅ መኪናው እንደጫነ በማቆም ወደ አዲስ አበባ የተመለስኩ ሲሆን ተከሣሽም በመሃሉ ኮንትራባንድ ነው በሚል ከመኪናው በማራገፍ ስለከለከለኝ በፍ/ህ/ቁ 2028 እና 2031 መሠረት የጉዳቱን ዋጋ (9%) እና የጠበቃ አበል 10% እንዲከፍል ይወሰንበት የሚል ነው፡፡

ተከሣሽም ለክሱ በሰጠው መልስ ከሣሽ ቦሎቄውን ወደ ተከሣሽ መ/ቤት ያቀረበውም የጉምሩክ ሥርዓት ለማስፈፀም ሲሆን ምርቱን ወደ ውጪ ለመላክ ፈቃድ ያለው ከመሆኑም ሌላ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር /TIN/ በጊዜው የነበረው ቢሆንም እነዚህን ነገሮች ብቻ መያዝ በቂ ባለመሆኑና በአዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 12 እና 13 ሥር የተገለፁ ነገሮች ሁሉ ተሟልተው መቅረብ ያለባቸው ሆኖ እያለ ከሣሽ በህጉ መሠረት ሳያሟላ ቦሎቄው በጉምሩክ ጠረፍ ውስጥ ገብቶ ስለተገኘ በአዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 2/42/ እና 9/1/ ሥር የተጠቀሰው መሠረት ኮንትራባንድ ነው በሚል ተከሣሽ መያዙ በአግባቡ ስለሆነ ክሱ ተቀባይነት የለውም ሲል ተከራክሯል፡፡

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ተቀብሎ ያከራከረው የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤትም በሰጠው ውሣኔ ተከሣሽ የያዘው ንብረት /ቦሎቄ / የተከለከለ ካለመሆኑም ሌላ ከሣሽ ህጋዊ በሆነ ሁኔታ የላከነት

ፈቃድ ኖሮት የንግድ ሥራውን የሚያከናውን ሆኖ እያለ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ለመፈፀም ያልተሟሉ ነገሮች ካሉ እንዲሟሉ ከማድረግ በቀር ቦሎቄውን ኮንትሮባንድ ነው ብሎ ተከሣሽ መያዙ ያለአግባብ ነው በማለት የተያዘው 400 ኩንታል ቦሎቄ ለከሣሽ እንዲመለስ ብሏል።

የአሁኑ የሰበር አመልካችም በሥር ክፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ቢያቀርብም በፍ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 337 መሠረት የይግባኝን መዝገብ በመዝጋቱ አመልካች በሥር ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አቤቱታውን ለዚህ ችሎት አቅርቧል።

አመልካች በዋናነት የጠቀሳቸው የቅሬታ ነጥቦችም፡- ተጠሪው በአዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 2/17/ ፣ 12/4/ እና 13/1/ መሠረት አስፈላጊ ከሆኑ ሠነዶች አንድም ሳይመጣ የጉምሩክ ጠረፍ አቋርጦ ወጥቶ እያለ የተያዘውን ቦሎቄ ኮንትሮባንድ አይደለም መባሉ ህግን መሠረት ያደረገ አይደለም ፣ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ያልተፈፀመበትን ዕቃ ከጉምሩክ ጠረፍ ማቋረጥ ይችላል መባሉ ተገቢነት የለውም፤

የአመልካች ጽ/ቤት የጉምሩክ ጠረፍን በማቋረጥ ከጉምሩክ ክልል ውጪ ከኬኒያ ድንበር 100 ሜትር በማይደርስ ርቀት የሚገኝ ሲሆን የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት በአንድ ዕቃ ላይ መፈፀሙንና አለመፈፀሙን የሚረጋገጥበት ቦታ እንጂ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት የሚፈፀምበት ባለመሆኑ አመልካች መ/ቤት ተጠሪው ያልተሟሉ ሠነዶችን እስኪሟያመጣ ድረስ መጠበቅ ነበረበት መባሉ ያለአግባብ ነው የሚሉ ናቸው።

ተጠሪው ለሰበር አቤቱታ በሰጠው መልስ በማንኛውም መስፈርት በህጋዊ መንገድ ወደ ውጪ ሊላክ የነበረው ቦሎቄ ኮንትሮባዩ ነው ሊባል የሚችልበት ሁኔታ ስለሌለ በሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የለም በማለት ተከራክሯል።

የግራ ቀኝ ክርክር ከዚህ በላይ የቀረበ ሲሆን እኛም ተጠሪው ወደ ውጪ ሲልክ በአመልካች የተያዘው ቦሎቄ ኮንትሮባንድ ባለመሆኑ አመልካች ይመልስ ተብሎ መወሰኑ በአግባቡ ነው ? ወይስ አይደለም ? የሚለውን ጭብጥ ይዘን እንደሚከተለው መርምረናል።

አመልካች ተጠሪው ወደ ውጪ ሊልክ የነበረውን ቦሎቄ ኮንትሮባንድ ነው በማለት በዋናነት የሚከራከረው በአዋጅ ቁጥር 622/2001 በአንቀጽ 2/17/ ፣ 12/4/ እና 13/1/ የተመለከቱትን ሁኔታዎች ተጠሪው አሟልቶ ባለመገኘቱ ነው። እነዚህን አመልካች አልተሟሉም የሚላቸውን ሁኔታዎች ከመመርመራችን በፊት በተጠቀሰው አዋጅ ስለኮንትሮባንድ ወንጀል የተደነገገውን የአንቀጽ 91/1/ ይዘት መመልከት ተገቢነት ይኖረዋል። በዚህ በተጠቀሰው አንቀጽ መሠረት ማንኛውም ሰው በአዋጅ ቁጥር 622/2001 ወይም የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን የሚያስፈጽማቸውን ሌሎች ህጎች ወይም በእነዚህ መሠረት የወጡ ደንቦችን ወይም መመሪያዎችን በመተላለፍ የተከለከሉ፣ ገደብ የተደረገባቸው ወይም የጉምሩክ ሥርዓት ያልተፈፀመባቸውን ዕቃዎች ወደ ጉምሩክ ክልል ካስገባ ወይም ከጉምሩክ ክልል ካስወጣ ወይም በህጋዊ መንገድ የወጡ ዕቃዎችን በህገወጥ መንገድ መልሶ ካስገባ ወንጀሉ የተፈፀመባቸው ዕቃዎችና መሳሪያዎች እና የወንጀሉ ፍሬ መወረሱ እንደተጠበቀ ሆኖ በዕቃዎቹ ላይ ሊከፈል ከሚገባው ቀረጥና ታክስ ጋር በሚመጣጠን የገንዘብ መቀጮና ከሰባት እስከ አሥራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል ይላል።

ከዚህ ድንጋጌ መንፈስ መገንዘብ እንደሚቻለው አንድ ዕቃ ኮንትራባንድ ነው ለማለት ዕቃው ወደ ጉምሩክ ክልል እንዳይገባ ወይም እንዳይወጣ በህግ የተከለከለ ወይም ገደብ የተደረገበት ሊሆን ይገባል። እንዲሁም ከድንጋጌው መገንዘብ እንደሚቻለው የጉምሩክ ሥርዓት ያልተፈፀመበትን ዕቃ ወደ ጉምሩክ ክልል ማስገባት ወይም ከጉምሩክ ክልል ማስወጣት ዕቃው ኮንትራባንድ እንዲባል የሚያደርግ ከመሆኑም በላይ የኮንትራባንድ ወንጀልን የሚያቋቁም ይሆናል። ከዚህ በተጨማሪ ድንጋጌው በህጋዊ መንገድ እንኳን የወጡ ዕቃዎችን በህገወጥ መንገድ ወደ ጉምሩክ ክልል ማስገባት እንደኮንትራባንድ ወንጀል እንደሚቆጠር ይደነግጋል።

ይህንኑ የአንቀጽ 91/1/ መንፈስ ይዘን የአመልካችን ክርክር ስንመለከት አመልካች የተጠሪን ቦሎቄ የያዘው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ባለመፈፀሙ ሲሆን የያዘውም በጽ/ቤቱ ነው። ይሁን እንጂ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ያልተፈፀመበት ዕቃ ወደ ጉምሩክ ጽ/ቤት በመምጣቱ ኮንትራባንድ ነው ተብሎ እንደሚወሰድ አንቀጽ 91/1/ አይገልጽም። በዚህ ድንጋጌ መሠረት ዕቃው ኮንትራባንድ ነው ሊባል የሚችለው ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ወደ ጉምሩክ ክልል ሲገባ ወይም ከጉምሩክ ክልል ሲወጣ ነው። በአዋጅ አንቀጽ 2/7/ መሠረትም የጉምሩክ ክልል ማለት የኢትዮጵያ የግዛት ክልል ነው። በመሆኑም ዕቃው ኮንትራባንድ ነው ለማለት አመልካች ተጠሪው በህገ ወጥ መንገድ ቦሎቄውን ከኢትዮጵያ ግዛት /ከጉምሩክ ክልል/ ሲያስወጣ መያዙን ማስረዳት ይጠበቅበታል። ይህን በአግባቡ ባላስረዳበትና እንዲሁም በሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት በተደረገው ክርክር የአሁኑ አመልካች ተጠሪው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ለማስፈፀም ወደ አመልካች ጽ/ቤት ቦሎቄን ጭኖ እንደመጣ ፣ በጊዜው ተጠሪው የላኪነት ንግድ ፈቃድ እና የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር / TIN/ ይዞ እንደነበር በማመን ሲከራከር ከቆየ በኋላ በሰበር ደረጃ የክርክሩን ጭብጥ በመቀየር ተጠሪው ከጉምሩክ ጠረፍ አቋርጦ ሲወጣ ተይሏል በማለት መከራከሩ እርስ በርስ የሚጋጭ ነው።

በሌላ በኩል አመልካች ጠቅሶ የተከራከረባቸው የአዋጅ ድንጋጌዎች ማለትም 2/17/ ፣ 12/4/ እና 13/1/ የተጠሪው ቦሎቄ ኮንትራባንድ ነው ብሎ ላቀረበው ክርክር የሚረዱ አይደሉም። ምክንያቱም የአዋጅ አንቀጽ 2/17/ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ትርጉም የሚደነግግ ሲሆን አንቀጽ 12/4/ እና 13/1/ ደግሞ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት በሚፈፀምበት ወቅት መሟላት የሚገባቸውን ሁኔታዎች ወይም ፎርማሊቲዎች የሚደነግጉ ናቸው። እነዚህን ሁኔታዎች ወይም ፎርማሊቲዎች ተጠሪው አሟልቶ ካልተገኘ ደግሞ የሥር ከፍተኛው ፍ/ቤት በውሳኔው እንዳሰፈረው እንዲያሟላ ከሚደረግ ውጪ ቦሎቄውን ኮንትራባንድ ነው ብሎ መውረስ ህግን የተከተለ አሠራር አይደለም።

በመሆኑም የሥር ፍ/ቤቶች አመልካች ቦሎቄውን ኮንትራባንድ ነው በማለት የያዘው ያለአግባብ ነው በማለት ለተጠሪው እንዲመልስ በሰጡት ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አላገኘንም።

ው ሣ ኔ

1. የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 05017 በቀን 14/12/2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የሥር የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 105644 በቀን 02/13/2002 ዓ/ም በዋለው ችሎት የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348/1/ መሠረት ፀንተዋል።
2. አመልካች የወረሰውን 400 ኩንታል ቀይ ቦሎቄ ወይም በጨረታ የሸጠውን የቦሎቄ ዋጋ ለተጠሪ እንዲመልስ መወሰኑ አግባቡ ነው ብለናል።
3. የዚህን ፍ/ቤት ወጪና ኪሳራ የግራ ቀኝ ተከራካሪዎች የራሳቸውን ይቻሉ።

4. ከዚህ በፊት በዚህ ጉዳይ ለሥር ፍ/ቤት ተላልፎ የነበረው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል። ይጻፍ።
5. መዝገቡ የተዘጋ ስለሆነ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ